

Begäran om yttrande över remiss SOU 2025:58 En stärkt hästnäring – för företagande, jämställdhet, jämlikhet och folkhälsa

Er beteckning: LI2025/01991

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jönköpings län välkomnar utredningen som belyser flera viktiga områden inom hästnäringen. En stärkt hästnäring bidrar till en levande landsbygd i Jönköpings län och hästföretagande och hästverksamhet är en viktig del av landsbygdens ekonomi och sociala hållbarhet. Enligt Jordbruksverkets senaste beräkning från år 2016 fanns cirka 19 000 av landets cirka 355 000 hästar i Jönköpings län.

Länsstyrelsen anser dock inte att hästnäringen generellt bör likställas med andra areella näringar vars syfte är livsmedelsförsörjning eller energiproduktion. Hästnäringen bör följdriktigt inte heller ingå i vad som definieras som jordbruk. Jordbruk definieras i utredningen som nyttjandet av mark genom bearbetning av åkrar och betesmark i syfte att producera livsmedel, djurfoder samt råvaror för energi- eller industriändamål. De flesta hästföretag uppfyller inte denna definition.

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen till förenklingar i form av minskad regelbörda, förbättrad statistik, digitala hästpass, att underlätta bygglovsregler för häststallar av enklare karaktär, lagändring i konsumentköplagen, undantag från krav på hälsointyg vid transport inom Norden, förbättringar gällande yrkesutbildning för hästnäring och förbättrade förutsättningar för hästunderstödda insatser (HUI).

Länsstyrelsen avstyrker förslagen att inkludera hästverksamheter i den EU-gemensamma jordbrukspolitiken GJP, undantag från strandskyddsregler, att lägga över veterinär verksamhet gällande häst till andra yrkesgrupper samt att införa villkorad läkemedelsanvändning för häst.

Synpunkter på förslag som lämnas av utredaren

6.4.1 Förbättrad statistik och digitala hästpass

Statistik gällande hästnäringens verksamheter är bristfällig och ger inte det beslutsunderlag som krävs för att kunna vidta riktade åtgärder för att stärka och utveckla hästnäringen.

Länsstyrelsen tillstyrker att Jordbruksverket får i uppdrag att ta fram system och parametrar för att bättre kunna sammanställa data och följa utvecklingen. Detta kan ske i samband med införande av digitalt hästpass. Det är av stor vikt att inhämtning av data för bättre statistik och digitala hästpass inte innebär en ytterligare regelbörda för hästföretagare utan i stället leder till förenkling.

6.4.2 Ökad möjlighet till finansiering och lönsamhet

Länsstyrelsen anser att livsmedelsproduktion ska prioriteras i investeringsstöden för ökad konkurrenskraft och därmed bidra till en stark livsmedelsberedskap i en osäker tid, i enlighet med Livsmedelsstrategin 2.0. Regeringen har beslutat om en ny strategi för EU:s gemensamma jordbrukspolitik 2030 och framåt. Målet är att vi behöver fortsätta stärka Sveriges försörjningsförmåga och framtidssäkra livsmedelsproduktionen. Därför behöver stöden i den gemensamma jordbrukspolitiken gå till företag som producerar livsmedel. Hästnäringen är viktig för landsbygden men bör inte likställas med primärproduktion då det huvudsakliga syftet inte är att producera livsmedel.

Länsstyrelsen avstyrker utredarens förslag om att inkludera hästföretagare i investeringsstödet för ökad konkurrenskraft i nästa programperiod för den EU-gemensamma jordbrukspolitiken, GJP. Ska även hästnäringen omfattas av GJP finns stort behov av att tillsätta en annan budget för ändamålet. Länsstyrelsen ser annars en betydande risk att lantbrukare som producerar livsmedel får stå tillbaka i konkurrens om medlen med hästnäringen. En uppenbar risk i kommande programperiod då budgeten beräknas bli mindre.

Hästen bidrar till att hålla landskapet öppet, framför allt i nära anslutning till gårdscentrum. Vanligen rör det sig om relativt små arealer per djur vilket ofta leder till upptrampade hagar med stort näringsläckage och där växtligheten har svårt att hämta sig. Hästar som betesdjur gör störst nytta ur ett biologiskt mångfaldsperspektiv

när det är maximalt en häst per hektar mark. Behov av bete på marker med särskilda värden eller i syfte att restaurera natur är främst beroende av bete med idisslare, snarare än häst.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att inkludera djurslaget häst i beräkningen av djurtätheten i kompensationsstödet. Redan idag finns stöd i den gemensamma jordbrukspolitiken som är sökbara för hästnäringen såsom gårdsstöd och vissa miljöersättningar. Stöd som är till för att hålla marker öppna och gynna den biologiska mångfalden. Kompensationsstödet som är ett djurbaserat stöd bör endast gå till företagare som har livsmedelsproducerande djur. Budgeten i kommande GJP från 2028 kommer vara mindre än i tidigare programperiod, desto större anledning att stöden i den gemensamma jordbrukspolitiken tillfaller företag som driver ett aktivt brukande och bidrar till en robust livsmedelsproduktion.

Bevarande av utrotningshotade husdjursgenetiska resurser ingår i både EU:s jordbrukspolitik och den svenska miljömålen ”ett rikt djur och växtliv”. Länsstyrelsen tillstyrker utredarens notering om att stimulera och stödja uppfödning av de inhemska hästraserna Nordsvensk brukshäst, Gotlandsruss och Svensk ardenner vilka Sverige har ett bevarandeansvar för.

6.4.3 Bygglov och strandskydd

Tillgången till strandpromenader och öppna stränder är en viktig faktor för folkhälsa och artskydd. Det är viktigt att det finns en klar distinktion mellan yrkesmässig hästverksamhet och boende med hobbybaserad hästverksamhet. Om hästnäringen ges motsvarande lättnader som jord- och skogsbruksbruk har i dag i strandskyddslagstiftningen så finns en risk för försämrade förutsättningar för allmänheten att nyttja stränderna och för att livsvillkoren för djur- och växtliv försämras utmed stränderna. Det krävs därför ytterligare utredning om behovet av undantag från strandskyddsbestämmelserna för hästnäringen. Likaså behöver det tas fram en konsekvensanalys för hur påverkan blir på strandskyddets syfte (allmansrättsliga tillgången till strandområden samt livsvillkoren för djur- och växtlivet) om man inför undantaget.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att ge hästnäringen undantag från strandskyddsreglerna och att justera bestämmelserna om bygglov eftersom hästnäring inte generellt bör likställas med andra areella näringar. Länsstyrelsen har förståelse för att bygglovsplikten

i vissa fall kan uppfattas som ett hinder för hästnäringens utveckling, särskilt då det gäller mer traditionella verksamheter och i mindre omfattning men också utifrån hobbyverksamhet. För mindre anläggningar delar Länsstyrelsen utredningens bedömning att det bör finnas utrymme att se över regelverket, även för verksamheter med begränsad påverkan. Emellertid inte med hänvisning till att likställa hästnäringen med jordbruk och inte utan konsekvensutredning.

6.4.4 Konsumentköplagen

Säljaren till levande djur bär enligt konsumentköplagen ett oproportionerligt stort ansvar och risk under lång tid efter försäljningen. Det kan leda till skadeståndskrav som rör skador som uppstått till exempel på grund av hanteringen hos den nya ägaren, sjukdomar och skador som inte var förutsebara. Om ingen lagändring görs riskeras att säljare avstår från att sälja dyrare hästar till privatpersoner och att djur, om problem uppstår, hamnar i en situation där de ges sämre omvårdnad på grund av tvist i ansvarsfrågan.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att överlämna frågan om en lagändring av konsumentköplagen till regeringen.

6.4.5 Minskad regelbörda och ökat stöd i det administrativa arbetet

Länsstyrelsen anser det är ett bra förslag att Tillväxtverket utvecklar tjänsten verksamt.se för hästverksamheter.

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen om att uppdrag ges till Jordbruksverket att arbeta för minskad regelbörda och för ökat stöd i det administrativa arbetet och att Tillväxtverket får uppdrag att göra reglerna mer tillgänglig via tjänsten verksamt.se.

6.4.6 Veterinära frågor

Hästar och nötkreatur har betydande skillnaderna i sin anatomi och förutsättningar för utförande av rektalisering, inseminering och ultraljud. Risken för tarmskador på häst ökar vid ultraljudsundersökning då ultraljudssonden kan penetrera tarmväggen vid kraftig tarmkontraktion eller om hästen gör oförutsedda rörelser. Kompetensen att rektalisera en häst är något som lärs ut under veterinärutbildningen och förutsätter träning,

goda anatomiska kunskaper och yrkesskicklighet. Det är ett riskfyllt ingrepp som bör vara förbehållen veterinär kompetens och professionen. Seminassistenter och husdjurstekniker har inte kompetens att efter delegering från veterinär arbeta med rektalisering. Detta är en fråga om djurvälstånd. Veterinärbristen kan inte lösas genom att delegera veterinära uppgifter till andra yrkeskategorier som inte har rätt kompetens.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att ge andra yrkeskårer än veterinärer möjlighet till ultraljud, dräktighetsundersökning och insemination av ston.

Näringsverksamheter med häst skiljer sig avsevärt från de produktionsformer som använder villkorad läkemedelsanvändning (ViLA) i dagsläge. Djurhållning med lantbrukets djur har ofta strikta smittskyddsåtgärder och behandlingen bygger på specifika och väl definierade problem i besättningen. Hästar behöver i de flesta fall individbehandlingar som kräver undersökning och diagnostik av enskilda individer. De flesta vaccinationer av häst är förknippade med utfärdande av intyg som är tjänsteutövning av legitimerad veterinär.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att införa villkorad läkemedelsanvändning (ViLA) till häst.

Hästar inom de nordiska länderna har allmänt en god hälsostatus och det finns anledning att underlätta resandet och minska den administrativa bördan för hästar som behöver veterinärvård eller används i avel.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att inom de nordiska länder inkludera hästar som används i avel eller som behöver veterinärvård i undantag från krav på hälsointyg.

6.4.7 Yrkesutbildning för hästnäringen

Länsstyrelsen anser att hög kompetens kan bidra till ökade affärsmöjligheter och lönsamhet i branschen och ger följande medskick till utredarens förslag. Hästföretagare där företaget omfattar lantbruksfastigheter skulle tydligare kunna inkluderas i målgruppen för kompetensutvecklingsinsatser inom ramen för GJP inom olika områden, till exempel "Ett rikt odlingslandskap", "Greppa Näringen" och "Djurvälstånd".

Vid framtagandet av yrkesutbildningar för häst är det viktigt att förslagen leder till att utbildningarna blir intressanta för både män och kvinnor liksom för personer med utländsk bakgrund.

I remissen saknas ett maktperspektiv kopplat till att många unga tjejer har ridsport och hästar som sitt största intresse. Detta riskerar leda till att de blir utnyttjade inom hästverksamhet. Problematik som sexuella övergrepp borde lyftas och åtgärder behöver vidtas på flera plan och framför allt i yrkesutbildningarna. Detta för att skapa medvetenhet och motverka tystnadskultur.

Länsstyrelsen tillstyrker utredarens förslag om effektiva och ändamålsenliga utbildningar.

6.4.8 Breddning av deltagande i hästverksamheter

För att öka ett jämlikt deltagande i hästaktiviteter bör möjligheten finnas att koppla ett särskilt fritidskort till personer med funktionsnedsättning enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), likt fritidskortet som finns gällande bostadsbidrag. Som underlaget i remissen visar handlar deltagande om mer än att utöva en idrott, det är ett sätt att spendera sin fritid och få tillgång till sociala sammanhang. Det är därför viktigt att fritidskortet även kan användas till transport för att umgås i stallet och inte bara strikt ridlektioner.

En utökad hästnäring där småföretagare ges möjlighet att bedriva och erbjuda ridning/körning/ridskola som fritidsaktivitet bidrar till att ge fler barn möjlighet till en meningsfull fritidssyssla. Om företaget även uppmuntras till att ta emot barn och unga i rehabiliterande syfte, exempelvis barn med funktionshinder, ger detta ytterligare ett perspektiv för hur ett sådant företag kan främja en mer jämlik hälsa. Dessa barn kanske inte alltid vill eller kan utöva ridning, däremot kan det vara positivt att erbjuda dem att vistas i stallet, sköta om hästar och hjälpa till med diverse sysslor. Finns möjligheter att koppla ridskolor och stall till läkares förskrivningar av recept, fysisk aktivitet på recept (FaR), är detta gynnsamt för personer i alla åldrar som behöver kompletterande former av behandlingar.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag till riktat statligt stöd för föreningar för barn och unga med hästverksamhet utanför idrottsrörelsen.

6.4.9 Investeringar och drift av anläggningar för ridskolor

Länsstyrelsen ser den viktiga rollen ridskolorna har för att inkludera och tillgängliggöra hästar och ridsporten för allmänheten.

Länsstyrelsen tillstyrker att staten förstärker anläggningsstöd som fördelas av Riksidrottsförbundet och att regeringen inför ett särskild statligt stöd för drift av anläggningar för ridskolor. Länsstyrelsen avstyrker dock ett investeringsstöd för fritids- och idrottsanläggningar inom ramen för landsbygdsprogrammet i nästa programperiod för GJP eftersom budgetens fokus bör vara livsmedelsproducerande företag.

De som medverkat i beslutet

Beslut i detta yttrande har fattats av landshövding Britt-Marie Benzler med länsveterinär Andrea Ljung som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Nina Elmsjö, tillförordnad enhetschef Ylva Höög och samordnaren Ann-Christine Bärback medverkat.